

Економічний розвиток залежить від ефективної дії багатьох чинників, найважливішими серед яких є науково-технічна діяльність, накопичення наукових результатів і масове застосування нововведень.

До першочергових завдань формування ефективно функціонуючої інноваційної моделі економічного розвитку також належать [5]:

розробка і законодавче ухвалення засад та стратегічних орієнтирів розбудови в Україні економіки знань і суспільства знань, формування й забезпечення реалізації державної програми підвищення інноваційної культури суспільства;

створення й удосконалення законодавчої та нормативно-правової бази регулювання діяльності в інноваційній сфері і формування сприятливого для інновацій бізнес-середовища;

удосконалення системи органів управління інноваційним розвитком, створення ефективних механізмів реалізації пріоритетних напрямів інноваційної діяльності із застосуванням програмно-цільових методів, концентрації на цих напрямках наукового потенціалу, фінансових та інформаційних ресурсів; індикативного планування соціально-економічного та науково-технологічного розвитку на інноваційній основі;

формування ефективної інноваційної інфраструктури впровадження інновацій, створення за участі держави венчурного інноваційного фонду і системи регіональних венчурних фондів, удосконалення механізмів комерціалізації та трансферу технологій;

вивчення світових тенденцій науково-технологічного та інноваційного розвитку, аналіз реальних можливостей потенціалу України, формування пріоритетів і перспективних напрямів практичних дій.

Таким чином, ефективне функціонування інноваційних процесів економічного розвитку ґрунтується на відповідному інституційному забезпеченні, передбачає виважену державну інноваційну політику, поєднану з визначеними напрямками активізації інноваційної діяльності, дозволяє досягти поставлених цілей інноваційного розвитку і зайняти вищі позиції у світовому економічному просторі.

Каталізатором активного інноваційного процесу повинна стати держава. Її інвестиційно-інноваційна політика має бути збалансованою та спрямованою на гармонійне доповнення внутрішніх інвестицій зовнішніми, забезпечення належних умов реалізації інновацій в економіці. Важливо забезпечити всі умови, щоб наука стала об'єктом і суб'єктом ринкових відносин.

Наук. керівн. Аксьонова І. В.

Література: 1. Конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації / [Я. А. Жаліло, Я. Б. Базілюк, Я. В. Белінська та ін.] ; за ред. Я. А. Жаліла. – К. : НСД, 2011. – С. 332. 2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. 3. Григор О. О. Аналіз науково-технічного та інноваційного потенціалу України / О. О. Григор // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 4. – С. 20–22. 4. Бубенко П. Т. Інституційна динаміка просторової організації економічного розвитку : монографія / П. Т. Бубенко. – Х. : ХНАМГ, 2011. – 295 с. 5. Геєць В. М. Інноваційні перспективи України / В. М. Геєць, В. П. Семиноженко. – Х. : Константа, 2010. – 272 с.

УДК 330.322.2

Боярчук О. С.

Магістр 2 року навчання
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ ІНВЕСТУВАННЯ В ОСНОВНИЙ КАПІТАЛ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Анотація. Досліджено основні тенденції процесів інвестування в основний капітал підприємств промисловості. Виявлено системні проблеми, що гальмують процеси інвестування власних коштів підприємств на повне та часткове оновлення основних фондів. Подано динаміку узагальнюючих показників ефективності функціонування промислового сектору України.

Аннотация. Исследованы основные тенденции процессов инвестирования в основной капитал предприятий промышленности. Обнаружены системные проблемы, которые тормозят процессы инвестирования собственных средств предприятий на полное или частичное обновление основных фондов. Представлена динамика обобщающих показателей эффективности функционирования промышленного сектора Украины.

© Боярчук О. С., 2013

Annotation. The basic tendencies of the processes of investing in the fixed assets of industrial enterprises have been investigated. The systemic problems which slow down the processes of investing enterprises' own resources for complete and partial capital renewals have been revealed. The dynamics of summarized indexes of the efficiency of Ukrainian industrial sector functioning is presented.

Ключові слова: капітальні вкладення, інвестиції, основний капітал, оновлення основних фондів, промислова політика.

Промислова політика України, яка сьогодні поглиблена негативними тенденціями, що спостерігаються у світовій економіці, характеризується недосконалим механізмом формування ресурсів для оновлення основних фондів підприємств промисловості. Їх технічний стан потребує суттєвих капітальних вкладень з метою часткового або повного відновлення та забезпечення достатнього рівня якості виробничих потужностей.

У забезпеченні ефективної реалізації модернізаційних реформ вагому роль відіграє інвестиційна діяльність. Динаміка інвестицій є фундаментальним параметром відтворювального процесу, що визначає можливості оновлення основного капіталу, проведення структурних реформ, формування базису стійкого довгострокового розвитку економіки. Лише у 2011 р. вдалося досягти зламу кількарічних негативних тенденцій в інвестиційній сфері. У 2012 р., попри уповільнення динаміки економічного зростання, обумовлене, насамперед, негативними тенденціями розвитку світової економіки, в Україні зберігається доволі висока динаміка інвестиційних процесів. Водночас спостерігається невідповідність обсягів і структурно-динамічних характеристик інвестиційних ресурсів потребам забезпечення розширеного відтворення та вирішення модернізаційних завдань.

Встановлення тенденцій та виявлення проблем уповільнення процесів інвестування в основний капітал підприємств промисловості є передумовою на шляху розробки дієвої державної політики розвитку промислового сектору економіки України.

Однією з основних проблем відтворення в українській економіці є критичний стан основних засобів, ступінь зношеності яких невпинно зростає, досягнувши 74,9 % у 2010 р. Експлуатація застарілих основних засобів призводить до спрямування значної частини капіталовкладень на підтримку існуючого технологічного рівня підприємств. Відсутність дієвих стимулів для інвестування у технологічне переобладнання виробництва призвела до критичного стану основних засобів у низці галузей промисловості. При цьому найкритичніша ситуація склалася на підприємствах машинобудівної галузі, де ступінь зношеності основних засобів становив 83,4 %, а також хімічної та нафтохімічної промисловості та виробництва коксу і продуктів нафтоперероблення, де цей показник наближався до 70 %. Водночас динамічніше відбувалось техніко-технологічне переоснащення у добувній, металургійній, харчовій промисловості та виробництві неметалевої мінеральної продукції, де стан основних засобів покращився.

Результативність реформ, пов'язаних із модернізаційними перетвореннями, насамперед, обумовлюється можливістю забезпечення їх відповідними інвестиційними ресурсами. Доведено, що конкурентоспроможність економіки на макрорівні пов'язана з тривалістю циклу відтворення основних виробничих фондів і, відповідно, продуктивних сил суспільства і визначається загальногосподарською ефективністю капіталовкладень [1].

Динаміка обсягу продукції та основних засобів наведена на рис. 1, динаміка індексу продукції промисловості у 2011 – 2012 роках – на рис. 2.

Узагальнюючим показником ефективності функціонування економіки країни в цілому є ВВП на одну особу, а промисловості – обсяги реалізованої продукції, індекс цін виробників промислової продукції, приріст основного капіталу, індекс продукції промисловості тощо.

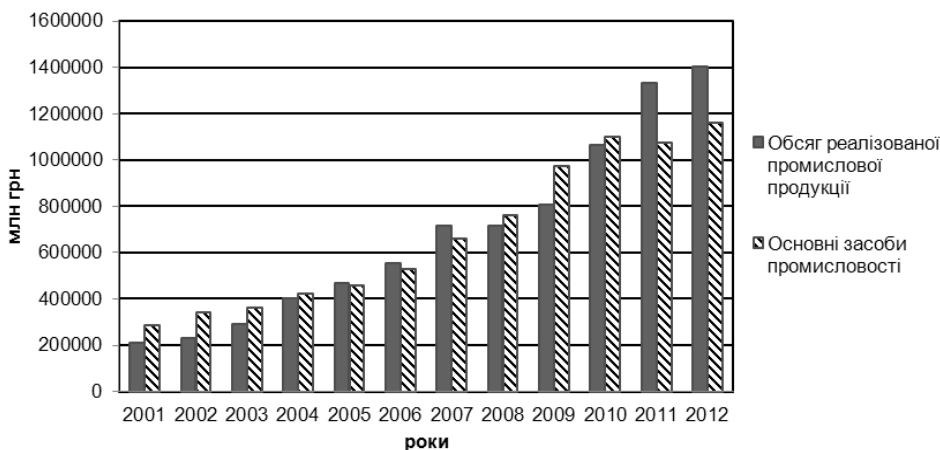

Рис. 1. Динаміка обсягу продукції, основних засобів

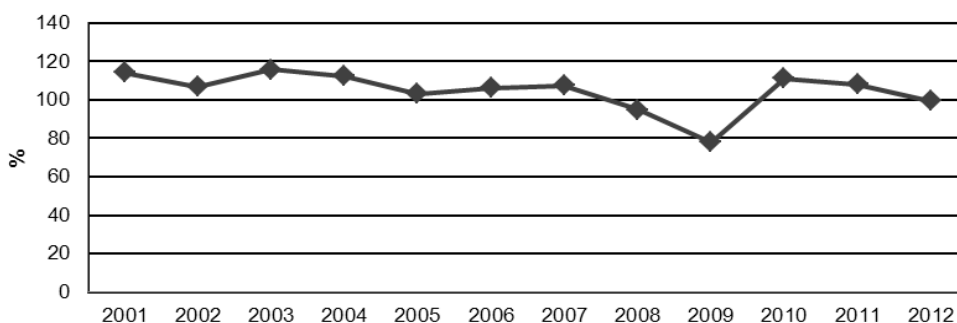

Рис. 2. Динаміка індексу продукції промисловості в 2001 – 2012 рр.

Для того щоб встановити залежність між обсягами випуску продукції у промисловості та процесами інвестування в основний капітал, доцільно дослідити взаємозв'язок та динаміку таких важливих економічних показників, як обсяг промислової продукції, вартість основних засобів, індекс обсягу та цін продукції у промисловості, обсяг ведення в дію нових основних засобів, ступінь зносу основних фондів, фондіввіддачу.

Починаючи з 2001 року і до 2004 року спостерігається перевищення вартості основних засобів над вартістю обсягу продукції промисловості, що пояснюється тим, що економіка України характеризувалась відсутністю процесів виробничого відтворення; втратою ринків збуту в результаті занадто високих цін на продукцію промисловості, що обумовлені бартеризацією економіки та низькою якістю продукції; стабільно низькими обсягами виробництва, що супроводжувалось недостатнім рівнем використання виробничих потужностей та суттєвими постійними витратами виробничого характеру. Індекс продукції промисловості також свідчить про економічний спад виробництва.

Підприємства промисловості не мають достатнього обсягу ресурсів для переведення економіки підприємств на інноваційно-інвестиційний шлях розвитку. Зростання обсягів продукції промисловості відбувається в більшій частині за рахунок випереджувального зростання цін на продукцію, зростання обсягу продукції промисловості за рахунок збільшення продукції у натуральному виразі дало змогу підвищити рівень завантаження виробничих потужностей.

Сучасний етап розвитку української економіки позначений прагненням реалізувати амбітну мету – забезпечити стале економічне зростання за рахунок системної технологічної модернізації та структурної перебудови економіки. Сприятливі вирішенню цього завдання покликана програма економічних реформ на 2010 – 2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна влада". Серед основних напрямів реалізації програми визначено поліпшення умов залучення інвестицій. Тобто можна стверджувати, що протягом останніх 10 років у промисловості спостерігається зниження віддачі основних засобів, що зумовлено, поряд з іншим, недосконалою політикою підприємств, а також промисловою політикою держави щодо фінансування капітальних вкладень.

Однією з передумов неефективного використання основних засобів промислових підприємств є низька фінансова спроможність щодо придбання та введення в дію нових основних засобів.

Протягом 2000 – 2010 рр. позитивну тенденцію мають показники введення в дію нових основних засобів (рис. 3).

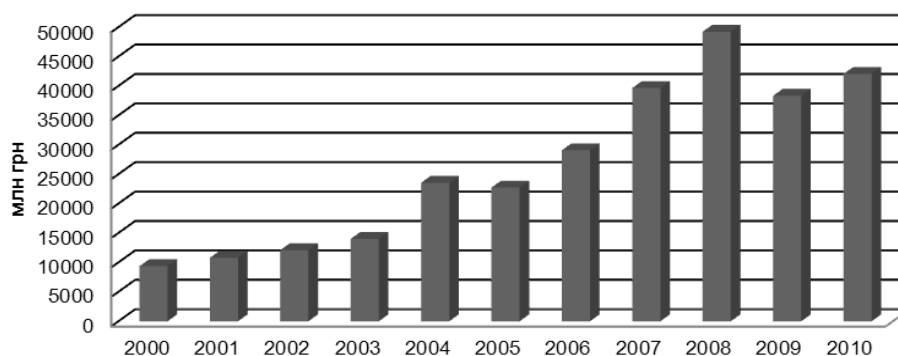

Рис. 3. Динаміка введення в дію основних засобів у 2000 – 2010 рр.

Існуюча активність капітальних вкладень не змінює високого рівня зношеності основних засобів. Коефіцієнт зносу в динаміці має стійку тенденцію до зростання. Так, у 2000 р. він становив 0,488; у 2004 р. – 0,583; у 2008 р. – 0,59; у 2010 році – 0,618. Стійка тенденція зростання ступеня зносу основних засобів у 2009 році зросла та досягла критичного рівня, тобто більше 60 %. Аналогічна тенденція зберігається також протягом 2010 року.

Такий низький рівень фінансування оновлення основних засобів у промисловості, поряд з високим ступенем зносу основних засобів (рис. 4), спричиняє зниження конкурентоспроможності

продукції вітчизняного виробника та потребує розробки заходів з активізації інвестування в основний капітал шляхом як на мікро-, так і на макрорівні.

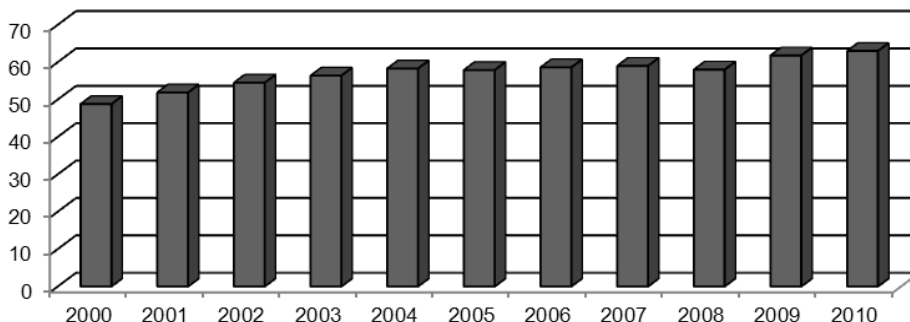

Рис. 4. Ступінь зносу основних засобів у 2000 – 2010 рр.

За підсумками 2011 року майже третину всіх інвестиційних ресурсів (28,5 %), що надійшли у промисловість, було спрямовано у добувну галузь, 23,6 % – у виробництво електроенергії, газу та води, 10,5 % – у металургійну промисловість. За результатами січня – вересня 2012 р. ця диспропорція ще більш поглибилась: 32,5 % промислових інвестицій було спрямовано у добувну промисловість, з них 22,9 % – у добування паливно-енергетичних корисних копалин, 24,1 % склала частка виробництва електроенергії, газу та води, 10,4 % – металургії (рис. 5).

Інвестування у названі галузі промисловості сприятиме підвищенню їхнього рівня матеріально-технічної бази. Водночас низьке інвестиційне забезпечення переробних галузей (зокрема, лише 6,8 % промислових інвестицій було спрямовано у машинобудування у 2011 році, 7,9 % – у січні – вересні 2012 року) формує ризики для удосконалення структури економіки за рахунок підвищення частки високотехнологічних виробництв.

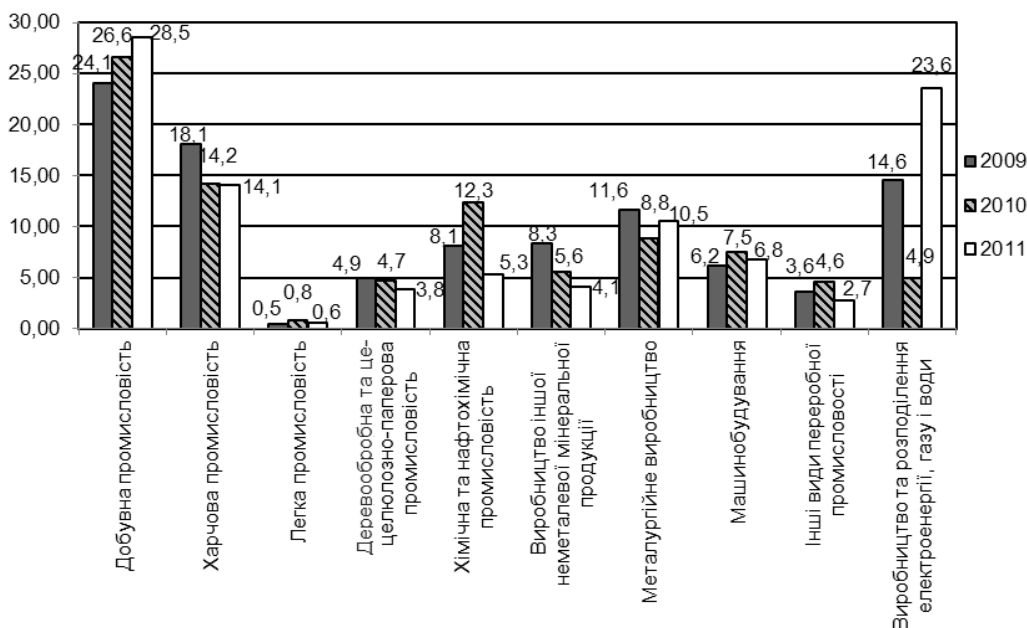

Рис. 5. Структура інвестицій в основний капітал за галузями промисловості, % (вся промисловість = 100 %)

За період з 2010 р. в Україні було здійснено широке коло заходів щодо вдосконалення інституційного та нормативно-правового забезпечення інвестиційної діяльності, унормовано багато проблемних питань. Розпочалось практичне запровадження низки механізмів стимулювання інвестиційної діяльності. Водночас ці дії часто характеризуються взаємною неузгодженістю, дублюванням, орієнтацією переважно на державне ресурсне забезпечення.

Успішне здійснення модернізації української економіки вимагає проведення послідовної системної державної політики, спрямованої на радикальне збільшення обсягу інвестицій та його спрямування, насамперед, на технологічне оновлення існуючих виробничих потужностей та створення нових виробництв. В умовах дефіциту інвестиційних ресурсів у реальному секторі національної економіки, обмежених можливостей державного інвестування та наявності низки ризиків для продовження висхідних тенденцій інвестиційної діяльності державі необхідно задіяти широкий

арсенал механізмів та інструментів, спрямованих на стимулювання інвестиційної діяльності корпоративного сектору економіки, залучення внутрішніх і зовнішніх інвестиційних ресурсів та створення ефективної системи управління інвестиційними процесами.

Наук. керівн. Гриневич Л. В.

Література: 1. Губанов С. Конкурентоспособность экономики – функция системы воспроизводства / С. Губанов // Экономист. – 2003. – № 4. – С. 17. 2. Статистичний щорічник України за 2011 рік / Держкомстат України ; за ред. О. Г. Осауленка. – К. : Консультант, 2011. – 631 с. 3. Гальчинський А. Становлення інвестиційної моделі економічного зростання України / А. Гальчинський, С. Львовчкін // Економіка України. – 2004. – № 6. – С. 4–11. 4. Шнипко О. Нагромадження основного капіталу як фактор конкурентоспроможності економіки / О. Шнипко // Економіка України. – 2005. – № 7. – С. 23–35.

УДК 336.774.3

Деміденко А. В.

Магістр 2 року навчання
факультету економічної інформатики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

Анотація. Наведено економіко-статистичний аналіз сучасного стану кредитної діяльності банків України та основні тенденції її розвитку. Обґрунтовано актуальність статистичного дослідження кредитної діяльності банків. Розглянуто проблему адекватної кількісної оцінки проблемних кредитів у кредитному портфелі банків, оскільки методології НБУ та міжнародних рейтингових агентств суттєво відрізняються.

Аннотация. Приведены экономико-статистический анализ современного состояния кредитной деятельности банков Украины и основные тенденции ее развития. Обоснована актуальность статистического исследования кредитной деятельности банков. Рассмотрена проблема адекватной количественной оценки проблемных кредитов в кредитном портфеле банков, поскольку методологии ее расчета НБУ и международных рейтинговых агентств существенно отличаются.

Annotation. The economic and statistical analysis of current state of Ukrainian banks' credit activity and the main trends of its development are presented. The topicality of statistical research of banks' credit activity is substantiated. The problem of adequate quantitative assessment of problem credits in banks' credit portfolios is studied, as the techniques of its calculating by the National Bank of Ukraine and by international rating agencies differ much.

Ключові слова: банківська система, кредитна діяльність банку, кредитний портфель банку, якість кредитного портфеля, проблемна заборгованість.

Мета статті полягає у визначенні шляхів достовірної та комплексної оцінки якості кредитного портфеля банків у взаємозв'язку з ефективністю банківської діяльності на макрорівні.

Банківське кредитування є одним із індикаторів та прискорювачів розвитку економіки країни. Ринок банківського кредитування в Україні у 2013 році є стабільним, проте існують і певні перешкоди на шляху до відновлення та ефективного функціонування кредитної діяльності банків. До основних перешкод належать значний обсяг проблемних кредитів, зниження довіри у населення до банківської системи, нестабільність законодавчої бази та ін.

За результатами оцінки міжнародного рейтингового агентства Standart&Poors станом на початок 2013 року питома вага проблемних кредитів українських банків знаходиться на рівні 40 % [1]. Більшість експертів розцінюють рівень платіжної культури та дотримання принципу верховенства закону як слабкі. У таких умовах для комерційних банків одним із найважливіших питань є питання аналізу кредитного портфеля, оскільки від нього залежить у подальшому рівень дохідності банківських активів.

Дослідження проблем подальшого вдосконалення функціонування банківської системи, зокрема процесу управління кредитним портфелем банку, привертає увагу таких вчених, як: Герасимович А. М., Денисенко М. П., Лаврушин О. І., Савлук М. І. та ін. [2 – 4]. Досягнення українських та зарубіжних вчених у галузі банківської справи, теорії кредиту, банківського менеджменту, теорії економічного ризику є теоретичною та методологічною основою поставленої проблеми. Проте на сьогоднішній день не існує єдиного підходу щодо оцінки якості кредитного портфеля.

Саме тому гостро постає питання комплексного аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища, в якому відбувається кредитна діяльність банків. Розробка забезпечення аналізу в частині